



**УКРАЇНЬКА
НАЦІОНАЛЬНА ПЛАТФОРМА**

ФОРУМУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Позиція Української національної платформи ФГС СхП щодо оцінки результатів саміту Східного партнерства 15 грудня 2021 року

22 грудня 2021

Українська національна платформа Форуму громадянського суспільства Східного партнерства (УНП ФГС СхП) вітає проведення фізичного саміту Східного партнерства у Брюсселі 15 грудня 2021 року. Сама зустріч лідерів 5 держав-партнерів та європейських інституцій і держав-членів свідчить про збереження політичної ваги політики Східного партнерства для побудови двосторонніх відносин з Європейським Союзом, а також багатосторонньої співпраці в регіоні.

Саміт відбувається у важкі часи вагомих політичних та соціоекономічних трансформацій в регіоні. Ескалація гібридної російської агресії щодо України, затяжна політична криза в Білорусі, нові реалії поствоєнної ситуації в азербайджано-вірменських відносинах вказують на необхідність посилення уваги ЄС до регіону, де Європейська політика сусідства була покликана привнести стабільність. Все це на тлі триваючої економічної кризи в регіоні, породженої наслідками пандемії коронавірусу COVID-19. Неодноразове перенесення саміту Європейським Союзом у 2020-2021 рр. свідчить про розуміння неоднозначності політичних процесів у країнах регіону, низькому спільному знаменнику на рівні 6 партнерів політики Східного партнерства (СхП).

На цьому тлі результати Саміту демонструють певну зміну підходів та інструментів співпраці в регіоні, що можуть стати ініціаторами позитивних перетворень та поглибленого співробітництва ЄС з партнерами.

Ми позитивно оцінюємо згадку у фінальному спільному документі Саміту про збереження налаштованості ЄС на підтримку територіальної цілісності в рамках



УКРАЇНЬСКА НАЦІОНАЛЬНА ПЛАТФОРМА

ФОРУМУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

міжнародно визнаних кордонів та суверенітету всіх партнерів СхП. Водночас Європейський Союз виступає за відновлення та продовження зусиль щодо мирного врегулювання конфліктів, що тривають у регіоні Східного партнерства, у відповідності до принципів міжнародного права. Проте, хоча в документі також зазначається посилення ролі ЄС у попередженні та вирішенні конфліктів, намагання побудови довіри між їх сторонами, на цей час навряд чи можна говорити про ефективність та дієвість участі ЄС у зусиллях із припинення чи трансформації міжнародних конфліктів. На жаль, традиційно Росія не фігурує у документі як агресор та основна сила дестабілізації ситуації регіоні Східної Європи.

УНП ФГС СхП закликає ЄС до формулювання та імплементації більш амбітної стратегії участі у попередженні та вирішенні конфліктів, у тому числі спровокованих та підтримуваних Росією.

Позитивно можна також оцінити готовність ЄС йти на поглиблення застосування принципу “більше за більше” та “менше за менше” в орієнтованій на реформи співпраці з державами-партнерами. На цьому тлі історично важливою подією є визнання Європейським Союзом ініціативи “Асоційованого тріо” України, Грузії та Молдови як об'єднання держав-партнерів із поглибленим порядком денним щодо європейської інтеграції. Прикро, що ця згадка в декларації з'явилася лише завдяки посиленій дипломатичній роботі з окремими членами ЄС перед самітом та під час його проведення.

Окремо необхідно зазначити Спільну заяву глав держав/урядів «Асоційованого тріо» – Грузії, Республіки Молдова та України за підсумками 6-го саміту Східного партнерства, яка зосередила увагу на пріоритетах трьох країн у співпраці з Європейським Союзом. Ця заява показує широкий спектр спільних інтересів членів Тріо, який далеко виходить за межі імплементації угод про асоціацію з ЄС. При цьому сторони визнають необхідність посилення інституційної розбудови Тріо та координації спільних зусиль в напрямку європейської інтеграції, “включно з визнанням Європейським Союзом європейської перспективи “Асоційованого тріо”. Україна, Грузія та Молдова нагадали ЄС про право подачі заявки на вступ європейських держав, які поважають цінності ЄС відповідно до Договору про Європейський Союз. Така позиція значно посилює та поглиблює завуальовані згадки в Спільній декларації Саміту СхП про визнання європейських прагнень та європейської перспективи, як зазначено в преамбулах угод про асоціацію трьох учасниць Тріо.

Українська національна платформа ФГС СхП багато уваги приділяє стану з дотриманням прав людини в Білорусі. Тому готовність ЄС продовжувати підтримку громадянського суспільства в сусідній державі попри офіційні заяви авторитарного режиму про вихід з політики СхП сприймається нами як крок у правильному напрямку. УНП висловлює готовність долучатися до ініціатив щодо надання допомоги білоруським громадянам, громадським активістам та журналістам, які зазнають тиску з боку білоруської влади. Водночас ми закликаємо ЄС продовжувати санкційний та економічний тиск на



УКРАЇНЬКА НАЦІОНАЛЬНА ПЛАТФОРМА

ФОРУМУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

режим О. Лукашенка з метою примусу до досягнення політичного компромісу в країні та запровадження демократичних стандартів управління. Міграційна криза, спровокована Білоруссю за підтримки Росії, свідчить про високий рівень загрози для безпекового середовища Центральної та Східної Європи.

Заслугує на схвальну оцінку положення декларації про співпрацю з третіми країнами на основі ціннісного підходу, з урахуванням доповнюваності з іншими регіональними форматами. Запропоноване поєднання окремих можливостей у форматі Східного партнерства та Чорноморської синергії може в цілому принести позитивні результати, однак потребує значного оновлення та наповнення змістом ініціативи Чорноморська синергія.

Звичайно, чи не головним елементом Декларації є перелік нових пріоритетів Східного партнерства до 2025 року, які мають прийти на зміну 20 досягненням СхП до 2020 року. У підході до побудови пріоритетів застосовано відмінний від попереднього горизонту досягнень принцип. Заслугує на схвалення підтримка Європейським Союзом виконання вказаних пріоритетів, користуючись низкою фінансових інструментів. Одним із таких механізмів є регіональний економічний та інвестиційний план ЄС, який заплановано на рівні 2,3 млрд євро. Втім, додатковим ефектом від вказаного плану може стати залучення близько 17 млрд євро додаткових інвестицій з державних та приватних джерел. Посилення інвестиційного потенціалу регіону Східного партнерства може стати додатковим драйвером запуску орієнтованих на економіку реформ у державах-партнерах, особливо враховуючи принцип кондиціональності при формуванні інвестиційних пропозицій для кожної з країн. УНП закликає уряди держав "Асоційованого тріо" прискорити впровадження необхідних реформ у царині судочинства, антикорупції та верховенства права задля забезпечення умов формування спроможностей залучення інвестиційного капіталу.

Досвід та допомога ЄС необхідні для налаштування курсу держав-партнерів на досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року, енергетичного транзиту та циркулярної економіки. Цілі нової політики СхП черговий раз вказують на те, що питання довкілля повинні бути інтегровані в інші сфери життєдіяльності України, а не відкидатись як другорядні при вирішенні економічних та соціальних проблем, у тому числі у часи пандемії та інших криз. Така позиція ЄС та бачення політики СхП дає новий поштовх для України зробити охорону довкілля наскрізним елементом політики держави, а також враховувати наслідки для довкілля при обранні того чи іншого політичного рішення.

Приєднання до Європейського зеленого курсу додатково сприятиме наближенню до норм та стандартів Європейського Союзу. Однак така співпраця не повинна мати дискримінаційного характеру щодо зовнішніх партнерів ЄС, зокрема й зацікавлених партнерів зі СхП.



УКРАЇНЬКА НАЦІОНАЛЬНА ПЛАТФОРМА

ФОРУМУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Декларація саміту також відзначає поступ у співпраці з окремими державами-партнерами СхП в рамках Спільної політики безпеки та оборони ЄС, участь у місіях та операціях ЄС, надання підтримки ЄС в рамках Європейського інструменту миру. Формування стійкості до дезінформації передбачає наявність сильних незалежних медіа та громадянського суспільства, де підтримка ЄС формує додаткові спроможності та компетенції. УНП закликає посилити підтримку ініціатив, спрямованих на формування системи стратегічних комунікацій в державах-партнерах, урядові та неурядові компоненти боротьби з гібридними загрозами, посилення медіаграмотності. В цьому контексті УНП звертається до європейських інституцій з пропозицією щодо посилення безпекової компоненти у співпраці з партнерами, включення зацікавлених сторін із регіону СхП до оборонних та безпекових механізмів, які існують чи планується в перспективі в ЄС.

На особливу увагу заслуговує тема співпраці ЄС та країн-партнерів щодо боротьби з пандемією COVID-19 та її наслідками. Заслуговує на схвальні оцінки допомога, надана в рамках ініціативи Team Europe щодо надання вакцин, протидії дезінформації та формування стійкості національних систем охорони здоров'я. Продовження такої співпраці нині є критично важливим для більшості країн регіону, в тому числі й з питання постачання вакцин. Важливою віхою стало взаємне визнання цифрових сертифікатів між ЄС та Україною, Вірменією, Грузією, Молдовою.

Інвестиції у людей та суспільство знань, що входить до топ-10 цілей до 2025 року, має сенс розширити трактування шляхом можливості спрямовувати ці проекти не тільки на індивідуальну мобільність викладачів, дослідників, але й на напрямок проведення аналітичних досліджень, просвітницьких проектів для дорослих як спільних для країн Східного партнерства, так і з фокусом на окрему країну.

Українська національна платформа як частина Форуму громадянського суспільства Східного партнерства підтримує спрямованість ЄС на забезпечення можливостей розвитку громадянського суспільства в державах-партнерах, формування різноманітного ефективного неурядового сектору, здатного давати оцінку та контролювати державні інституції у дотриманні демократичних принципів врядування.

До наступного саміту Східного партнерства, який попередньо запланований на 2023 рік, як ЄС так і держави-партнери мають вжити заходів щодо подальшого поглиблення співпраці та формування дієвих механізмів досягнення нових поставлених пріоритетів Східного партнерства до 2025 року.



УКРАЇНЬКА НАЦІОНАЛЬНА ПЛАТФОРМА

ФОРУМУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Задля цього Українська національна платформа Форуму громадянського суспільства Східного партнерства пропонує:

Уряду України:

1. Відповідно до двосторонніх зобов'язань посилити імплементацію реформ судочинства, антикорупційної реформи, які є наріжними у питаннях формування амбітного порядку денного з ЄС.
2. На основі ухвалених пріоритетів Східного партнерства до 2025 року, з урахуванням двосторонніх програмних документів у відповідних сферах, профільним ЦОВВ підготувати концепцію досягнення цілей і необхідних для цього фінансових інструментів та обсягів підтримки з боку ЄС. В цьому контексті доцільно було б зробити аналіз нових фінансових механізмів та програм, запущених ЄС у 2021 році, за тематичними та географічним спрямуванням.
3. Спільно з громадянським суспільством запровадити періодичний моніторинг досягнення нових пріоритетів СхП, побудований на чітких вимірюваних індикаторах, досягнення флагманських ініціатив для України.

Урядам країн Асоційованого Тріо:

4. Держави Тріо нині долучені до Економічного та Інвестиційного плану ЄС, що надає можливості переформатувати алгоритм та обсяг фінансування спільної діяльності в рамках СхП. Доцільно підготувати перелік пріоритетних ініціатив у сфері транспорту, інфраструктурних проєктів, які можуть представляти спільний інтерес та підпадати під вимоги для фінансування в рамках Економічного та інвестиційного плану Східного партнерства.
5. Зважаючи на спільні виклики у сфері безпеки, учасники Асоційованого тріо мають інтенсифікувати співпрацю з інституціями ЄС у сфері безпеки та оборони, а також напрацювати скоординований підхід до участі у новій стратегічній ініціативі "Стратегічний компас", який спрямований на посилення стійкості та солідарності ЄС до різних зовнішніх загроз.

ЄС:

6. Затверджені під час Саміту пріоритети мають бути чітко операціоналізовані європейськими інституціями на рівні середньострокових індикативних програм та річних планів з чітким розумінням обсягів ресурсів, передбачених для партнерів в рамках кожного із пріоритетів.